

УДК 373.5.064.1

3. Теорія і практика виховання

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА З
БАТЬКАМИ УЧНІВ-ПІДЛІТКІВ

Єрмак Ю.І., к. пед. н., доцент,

доцент кафедри педагогіки і педагогічної майстерності

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана

Хмельницького

***Тільки разом з батьками, спільними зусиллями,
вчителі можуть дати дітям велике людське щастя.***

В.О. Сухомлинський

У статті порушено проблему пошуку нових шляхів організації педагогічної взаємодії класного керівника з батьками учнів-підлітків. Здійснено спробу довести, що робота з батьками – один з найскладніших напрямків у професійній діяльності класного керівника, адже, сімейне виховання, взаємодія батьків з школою є багатокомпонентним явищем. І важливе місце у правильній взаємодії, спільному виховному процесі займає саме школа та розроблені методи взаємодії класного керівника з батьківською громадськістю.

Ключові слова: класний керівник, педагогічна взаємодія, батьки, клас, батьківські збори, підлітковий вік.

В статті затронута проблема пошуку нових шляхів організації педагогічного взаємодія класного керівника з батьками учнів-підлітків. Предпринята спроба довести, що робота з батьками – один з найскладніших напрямків у професійній діяльності класного керівника, адже, сімейне виховання, взаємодія батьків з школою є багатокомпонентним явищем. І важливе місце у правильній взаємодії, спільному виховному процесі займає саме школа та розроблені методи взаємодії класного керівника з батьківською громадськістю.

Ключевые слова: классный руководитель, педагогическое взаимодействие, родители, класс, родительское собрание, подростковый возраст.

Yermak Yu.I. ORGANIZATION OF PEDAGOGICAL INTERACTION OF A CLIENT LEADER WITH PARENTS OF TEACHERS-EARLY

The article raises the problem of finding new ways of organizing pedagogical interaction of a class teacher with parents of teenage students. An attempt has been made to prove that work with parents is one of the most difficult areas in the professional activity of a class teacher, because family education, the interaction of parents with the school is a multicomponent phenomenon. And the important place in the right interaction, the school is the joint educational process and the methods of interaction between the class leader and the parent community are developed.

Key words: class teacher, pedagogical interaction, parents, class, parenting, adolescence.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Основи взаємодії педагогів з батьками сформульовані ще Василем Олександровичем Сухомлинським: «Якомога менше викликів до школи батьків для моральних нотацій дітям, для лякання дітей батьківською «сильною рукою», для попередження про небезпеку, «якщо й далі так буде продовжуватись», - і якомога більше такого спілкування дітей з батьками, що приносить радість матерям і батькам. Усе, що в дитини в голові, душі, у зошиті, щоденнику, - усе це ми повинні розглядати з погляду взаємин дітей і батьків, і зовсім неприпустимо, щоб дитина приносила матері та батьку одні засмучення - це виродливе виховання» [3]. В контексті піднятої нами проблеми, даний вислів надзвичайно актуальний, адже сучасна школа вимагає докорінного переосмислення усієї системи виховання, оновлення змісту, форм і методів духовного становлення особистості на основі гуманізації життєдіяльності

учня. Визначаючи школу провідною ланкою виховання учнівської молоді, варто зазначити, що без партнерства із сім'єю, ефективність виховання буде низькою. Тому що саме в родині створюються умови для розвитку і соціалізації дитини, опанування нею фундаментальних моральних цінностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблема взаємодії класного керівника і батьківської громадськості до 80-х років 20 ст. залишалася мало дослідженою, а в останні роки її визначають як одну з найбільш актуальних. Розв'язання цієї проблеми започатковано такими вченими як Т. Башинська, О. Савченко, В. Тименко. Основні теоретичні та наукові напрями проблеми життєдіяльності сучасної сім'ї відображені в працях Л. Виготського, А. Макаренка, В. Сухомлинського, М. Шилової та ін.

Аналіз психолого-педагогічної літератури підтверджує, що взаємодія класного керівника з батьками досліджується як процес спільної діяльності, який ґрунтується на погодженні мети, форм, методів сімейного виховання з вихованням у навчальному закладі.

Виділення невиділених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Розглядаючи виховну діяльність класного керівника, спробуємо проаналізувати – яким чином відбувається організація педагогічної взаємодії класного керівника з батьками учнів-підлітків в умовах сучасного загальноосвітнього навчального закладу.

Постановка завдання - метою даної статті є визначення сутності діяльності, головних функцій класного керівника в контексті його взаємодії з батьками школярів-підлітків.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Організація роботи з батьками в освітньому закладі — багатоаспектна і має значні педагогічні можливості. Її успіх значною мірою залежить від особистості та авторитету педагога, його професійності, високих моральних, людських якостей, вміння спілкуватися з батьками, колегами, дітьми. Класний керівник — це

педагогічний працівник, який здійснює професійну діяльність із учнівським колективом, їх батьками, організацію та проведення позаурочної та культурно-масової роботи, сприяє взаємодії учасників навчально-виховного процесу у створенні належних умов для виконання завдань навчання і виховання, самореалізації та розвитку учнів (вихованців), їх соціального захисту. Відповідно до «Положення про класного керівника навчального закладу системи середньої освіти» класний керівник координує виховну роботу батьків, учителів, психолога, медичних працівників, інших учасників навчально-виховного процесу щодо виконання завдань навчання та виховання у класному колективі. Він має право вносити пропозиції на розгляд батьківських зборів класу щодо матеріального забезпечення та проведення заходів, відвідувати учнів (вихованців) за місцем проживання (за згодою батьків, опікунів, піклувальників), вивчати умови їх побуту та виховання тощо [2].

Сучасна сім'я, пристосовуючись до економічних, соціальних і культурних змін у країні, повною мірою не реалізовує свої головні функції, насамперед, педагогічну, виховну. Зростання психологічного напруження, збільшення кількості стресових ситуацій деструктивно впливають на зміст і характер спілкування батьків і дітей.

Результати опитування батьків, проведеного лабораторією превентивного виховання інституту проблем виховання НАПН України, свідчать, що:

1. Психолого-педагогічні знання батьків не відповідають вимогам сьогодення, що призводить до помилок у сімейному вихованні.
2. У сім'ях немає продуманої стратегії виховання дітей.
3. Батьки не враховують вікові та індивідуальні особливості дітей під час спілкування з ними, що тягне за собою проблеми встановлення контактів із дитиною.
4. У багатьох родинах основний педагогічний арсенал нинішніх батьків складається лише із власного дитячого досвіду;

5. Далеко не завжди у сім'ях поважаються права дитини [1, с. 24-25].

Оскільки батьки намагаються діяти відповідно до власних уявлень про виховання й розвиток особистості, то завдання полягає у тому, щоб ці уявлення не стали гальмом на шляху пошуку розуміння дітей, які зростають у такому мінливому світі. Навпаки, їх слід постійно розвивати й поглиблювати у правильному напрямі, тобто забезпечувати їх ґрунтування на знанні основ психології вікових та індивідуальних особливостей дитини, закономірностей її розвитку й сприянні гармонійному наповненню внутрішнього світу дитини [1, с. 25].

Які форми та методи роботи з батьками може використовувати класний керівник?

Батьківські збори. Тематика класних батьківських зборів має бути різноманітною і торкатися усіх важливих питань виховання й навчання дітей. Орієнтовні теми проведення класних батьківських зборів для школярів підліткового віку:

5-6 клас:

1. Психолого-педагогічні особливості виховання молодших підлітків.
2. Розвиток творчих здібностей дитини у процесі спільної діяльності.
3. Союз сім'ї та школи.
4. Сфери і специфіка спілкування підлітків.
5. Патріотичне виховання дітей у сім'ї, зв'язок поколінь, знайомство з культурою, звичаями і традиціями родини та рідного краю.
6. Формування здорового способу життя молодших підлітків.

Вивчення родин учнів дозволяє кожному класному керівнику краще довідатись про дітей та їхніх батьків, зрозуміти стиль життя родин, ознайомитися з домашніми умовами розвитку особистості дитини. Цей напрям виховної діяльності відбувається за такими формами роботи:

- відвідування родин учнів;
- анкетування, написання творів про родину;
- конкурс творчих робіт учнів «Моя родина»;

- тестування, педагогічні майстерні, ділові ігри з батьками [4, с. 5].

Педагогічна освіта батьків планується відповідно до вікових особливостей учнів, формування банку даних про родину та сімейне виховання дітей, цілей і задач навчально-виховного процесу, конкретних проблем, що виникають у ході спільної діяльності вчителя й батьків. можна включати у план виховної роботи бесіди з педагогіки, психології, батьківські збори, тематичні консультації.

Педагогічне управління діяльністю батьківської ради класу відбивається в таких пунктах плану виховної роботи:

- вибори батьківської ради;
- допомога у плануванні й організації її діяльності;
- робота із соціально неблагополучними родинами;
- установлення зв'язків з оточуючим соціумом, громадськістю [4, с. 6].

Індивідуальна робота з батьками дозволяє встановити безпосередній контакт із кожним членом родини учня. Тому особливе місце під час планування роботи з класним колективом відводиться:

- індивідуальним бесідам з батьками;
- відвідуванню родин учнів;
- педагогічним консультаціям;
- індивідуальним дорученням [4, с. 6].

Інформування батьків про хід і результати навчання, виховання й розвитку учнів здійснюється класним керівником за допомогою:

- тематичних і підсумкових батьківських зборів;
- індивідуальних консультацій;
- перевірки щоденників учнів;
- складання таблиць, що свідчать про результати навчальної діяльності учнів;
- ведення щоденників;
- написання батькам записок-повідомлень і листів подяки [4, с. 6].

Велика увага приділяється також інтерактивним формам роботи з батьками. *Інтерактивна форма роботи з батьками* - це форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну передбачувану мету – створити комфортні умови спілкування та навчання батьків, за яких кожен учасник відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність є рівноправним, різнозначним суб'єктом. Варто зазначити, що організація інтерактивного навчання батьків передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу, обставин та відповідної ситуації. Під час інтерактивного навчання батьки вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими, критично мислити, приймати продумані рішення. Діяльність батьків і педагогів в інтересах дитини може бути успішною лише у тому випадку, якщо вони стануть членами альянсу, що дозволить їм краще пізнати дитину, побачити її в різних ситуаціях [4, с. 7].

Участь у всіх видах позаурочної діяльності, яку організує класний керівник - походи, екскурсії, вечори, турніри, змагання, ремонт і благоустрій школи; підготовка шкільних оздоровчих таборів, далеких походів, поїздок по містах України; участь у профорієнтаційній роботі школи: зустрічі з учнями, екскурсії на підприємства; ведення факультативів та гуртків згідно з профілем своєї професійної діяльності; надання матеріальної допомоги в реалізації різних шкільних і класних справ через встановлення зв'язку школи зі своїми підприємствами, фірмами; участь батьків у підготовці свята останнього дзвоника, тощо.

Не потрібно забувати класному керівнику про *роботу з неблагополучними сім'ями*, корекцію виховної діяльності родин із різним типом сімейного благополуччя або дисфункційних, умови життя в яких негативно впливають на розвиток особистості дитини. Корекція виховної діяльності неблагополучних родин повинна починатися з глибокого і змістовного вивчення вчителем умов життя, побуту, взаємин між дорослими і дітьми, особистості кожного із батьків, рівня їх загальної та педагогічної

культури. Учителеві необхідно не лише виявити основну причину неблагополуччя, але й його витoki, що закладені в особистості батьків, інших дорослих членів сім'ї, визначити найістотніші помилки в сімейному вихованні та шляхи їх усунення, тобто окреслити можливості застосування індивідуального підходу до членів таких родин на батьківських зборах, із обов'язковим дотриманням педагогічного такту, доброзичливим ставленням до батьків і дітей, із врахуванням індивідуальних особливостей родини, демонструючи вміння розуміти труднощі та негаразди, з опорою на позитивне в особистості кожного з дорослих і дитини, вірою у можливість поліпшення морально-психологічного клімату родини за умови копiткої роботи, розумінням специфічності випадку сімейного неблагополуччя, торкнутися проблеми і запропонувати обговорити її на батьківських зборах, щоб окреслити шляхи роботи з такою сім'єю.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, всі індивідуальні, групові та колективні форми роботи з батьками покликані налагодити взаємодію між школою і родиною, підвищити ефективність процесу виховання дітей в сім'ї та школі. Щоб школа жила і розвивалася в нинішніх соціально-економічних умовах, їй необхідна підтримка і союзники, в першу чергу в особі батьків. Робота з батьками – один з найскладніших напрямків у професійній діяльності класного керівника. Школа може допомогти батькам при вирішенні ними багатьох питань виховання дітей, але вона не може конкурувати з сім'єю. Саме сім'я є найбільш потужним засобом у формуванні особистості дитини. Як видно з вищесказаного, сімейне виховання, взаємодія батьків з школою є досить складним багатокomпонентним явищем. Велике місце у правильній взаємодії у спільному виховному процесі займає саме школа та розроблені методи взаємодії. Також успіх сімейного виховання значною мірою залежить від організації домашнього побуту, традицій сімейного життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кириченко В., Ковганич Г. Навчання батьків у школі: яким йому бути в сучасних умовах / В. Кириченко, Г. Ковганич // Довідник директора школи. - № 7-8, 2015. – С. 24-35.
2. Методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2016/2017 навчальному році. Додаток до листа Інституту модернізації змісту освіти від 25.07.2016 № 2.1/10-1828.
3. Сухомлинський В. Вибрані твори: У 5 т. / В. Сухомлинський // –Т. 5.–Київ: Радянська школа, 1977. – 639 с.
4. Шмагло О.О. Співпраця класного керівника та батьківської громадськості як запорука успіху у розвитку та соціальному становленні учнівської молоді. – С. 1-11.